

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Лойко Є.М.,

*студентка кафедри маркетингу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: elizabet.loyko@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3266-8286>*

Загороднюк Є.В.,

*студент кафедри маркетингу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: zahorodniukyv@krok.edu.ua*

Радіонова І.Ф.,

*д.е.н., професор, зав.каф. Теоретичної та прикладної економіки,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м.Київ, Україна,,
e-mail: IrinaR@krok.edu.ua*

Проблема забезпечення населення країни достатнім обсягом продуктів харчування не втрачає своєї актуальності в часі і складає основу продовольчої безпеки держави. України завдяки сприятливим кліматичним умовам відноситься до держав, які можуть повністю забезпечити своє населення продуктами харчування власного виробництва. Україна вирощує багато сільськогосподарських культур, є виробником багатьох продуктів харчування. Безумовно, що обсяги вітчизняного виробництва та споживання продуктів харчування за роками змінюються за рахунок різних причин, відбуваються процеси експорту та імпорту, що також впливає на кінцевий результат – достатність забезпечення населення продуктами харчування та рівень продовольчої безпеки країни. У кількісному вигляді рівень продовольчої безпеки України можна розрахувати за запропонованому у «Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» за запропонованим алгоритмом [1,2]. Інтегральний показник субіндексу «продовольча безпека» складається із 11 показників, кожний із яких розраховується за даними статистики [3,4]. Для дослідження були прийняті дані за 2013 р. та 2018 р. результати проведеного дослідження наступні.

За проведеними розрахунками інтегрального значення субіндексу «Продовольча безпека» за 2013 р. та 2018 р. можна зробити висновок щодо зниження рівня цього показника на 4,27 %. На зниження величини субіндексу «Продовольча безпека» у 2018 р. значно вплинуло зниження значення показника «Добова калорійність харчування людини, тис. ккал» на 8,85 %, який є стимулятором та підвищення рівня показника «Частка продажу імпортних продовольчих товарів через торговельну мережу підприємств, відсотків» на 33,33 %, який є дестимулятором. Ще один показник, який негативно вплинув на інтегральний показник «Продовольча безпека» - це «Рівень запасів зернових культур на кінець періоду, відсотків до споживання», який знизився у 2018 р. у порівнянні з 2013 р. на 75,42 %. Аналіз динаміки всіх інших показників, які складають основу для розрахунку рівня інтегрального показника «Продовольча безпека» дозволив зробити висновок щодо позитивних змін у значенні цих

показників. Особливої уваги заслуговують наступні зміни кількісного виміру показників у 2018 р. у порівнянні із 2013 р. Співвідношення обсягів виробництва та споживання м'яса та м'ясних продуктів на одну особу зросло на 13,6 %, це відбулось за рахунок збільшення виробництва у 1,13 рази і зменшення споживання на 13,92 %. Співвідношення обсягів виробництва та споживання молока та молочних продуктів на одну особу зросло на 5,86 % в основному за рахунок зменшення споживання на 15,46 %, так як виробництво за цей період часу також скоротилось, проте на меншу величину, ніж споживання, всього на 10,51 %. Співвідношення обсягів виробництва та споживання олії на одну особу зросло у 2,03 рази за рахунок зростання у 1,69 рази виробництва олії та за рахунок одночасного скорочення споживання олії на 17,88 % або на 1,6 кг на рік на 1 особу. Співвідношення обсягів виробництва та споживання цукру на одну особу зросло у 2,16 разів і відбулось за рахунок зростання обсягів виробництва цукру в 1,62 рази при скороченні його споживання на 23,48 % або на 6,7 кг на одну особу в рік, що з огляду на світові тенденції пропаганди здорового способу життя є позитивним чинником. Виробництво зерна на одну особу на рік зросло на 5,91%. Всі перелічені вище чинники є стимуляторами, тому зростання їх арифметичних величин оказало позитивний вплив на рівень інтегрального показника субіндексу «продовольча безпека».

Співвідношення обсягів виробництва та споживання яєць на одну особу скоротилось на 4,09 % за рахунок скорочення виробництва на 20,91 % і зменшення споживання на 17,58 % або на 36 яєць на рік на одну людину. Так як цей чинник є стимулятором, тому зниження арифметичної величини цього показника негативного вплинуло на підсумковий результат, а саме на величину інтегрального значення субіндексу «продовольча безпека». Співвідношення обсягів виробництва та споживання овочів та продовольчих баштанних культур на одну особу знизилось на 0,21 % за рахунок зниження виробництва на 5,83 % та зниження споживання на 8,72 %. Цей чинник також є стимулятором, тому зниження арифметичного значення цього чинника за досліджуваний період часу також негативним чином відбилось на результативному значенні інтегрального показника «продовольча безпека».

Такий показник, як «рівень запасів зернових культур на кінець періоду, відсотків до споживання» є одночасно і стимулятором і дестимулятором, тому що безкінечне нарощування рівня запасів зерна недоцільно для національної економіки, тому що одночасно із нарощуванням обсягів зерна зростають витрати на його зберігання. Рівень запасів зернових культур на кінець періоду за досліджуваний період знизився на 75,43 %. Таке відчутне скорочення запасів зернових культур може бути і тривожним сигналом для показника «продовольча безпека». Зниження розрахункового значення цього показника вдвічі негативно вплинуло на підсумковий результат розрахунку інтегрального показника «продовольча безпека».

Показник «Частка продажу імпортованих продовольчих товарів через торговельну мережу підприємств» є дестимулятором для субіндексу «продовольча безпека» з огляду на те, що чим більший обсяг продовольчих

товарів реалізується через торгівельну мережу, тим менший обсяг продовольчих товарів вітчизняного виробництва потрапить на стіл наших споживачів. Тому зростання арифметичного значення цього показника негативно впливає на підсумковий результат розрахунку субіндексу «продовольча безпека». За проведеними дослідженнями динаміки рівня продовольчої безпеки зниження арифметичного значення цього показника викликано у більшості випадків проаналізованих одиничних показників, зниженням обсягів споживання продуктів харчування, що в свою чергу викликало зниження добової калорійності харчування людини на 8,85 %. Зниження рівня субіндексу «продовольча безпека» і зниження рівня добової калорійності харчування людини є негативними тенденціями у розвитку національної економіки України.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
2. Радіонова І.Ф. Макроекономічні основи національної економічної безпеки. Дистанційне навчання. Електронний навчальний курс [Електронний ресурс] / ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК». 2020. Режим доступу: <https://dist1.krok.edu.ua/course/view.php?id=615>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. URL: www.ukrstat.gov.ua. (дата звернення 27.10.2020).
4. Статистичний збірник «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України». URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_bsoph2017_pdf.pdf (дата звернення 27.10.2020).